

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

51. An saltem, si non liceat occidere directè se ipsum, liceat tamen propriæ morti cooperari, aut eius periculum subire? Et multi casus in textu huius resolutionis on exemplum supradictæ qquæstionis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

RESOL. LI.

An saltem si non liceat occidere directe seipsum, liceat tamen propria morti cooperari, aut eum periculo subire? Et multi casus in reatu huius Resolutionis in exemplum supra dicta questionis adducuntur, saepe contingentes in praxi? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 3. 1.

§. 1. **C**asus est frequentissimus: dico igitur quod et si non liceat directe se ipsum occidere, licet tamen est, si iusta causa adit, aliquid facere, vel omittere, unde certò mortem securam consistat. Potest hoc explicari multis casibus. Primò, miles potest, & tenetur non desistere stationem in periculo communi, etsi certus sit se occidendum. Secundò, reus potest non fugere ex carcere, quamvis certò sciat se morte plectendum, ut multi Martyres fecerunt. Imò potest malefactor zelus iustitiae & exempli publici se offerre iudici puniendum, ut docet Petr. Nauar. *lib. 2. c. 3. n. 73.* quia ob iustam causam potest aliquis desiderare mortem, & eam procurare legitimo modo sicut alteri, ita & sibi. Tertiò, condemnatus ad mortem per famem potest abstinere à cibo clanculum oblato, ut docet Henricus *quodlib. 5. qu. 3. 1.* & infra videmus quod mirum est negari ab Aragon. & Victoria, cum doceant reum teneri bibere venenum si ad hoc condemnatur, qui enim haurit venenum positivè sibi infert aliquid directe interimens, qui autem non comedit, nihil sibi infert, sed permittit calore interno vitam absumi. Quartò, potest se quis obicere telo ad conservandam vitam Principis, & etiam ad conservandam vitam amici. Imò si amicus sit condemnatus ad mortem, potest se pro illo occidendum offerre, ut inquit Toletus. Quod intellige, si iniuste sit condemnatus, si enim iuste, alliceret alterum ad peccatum. Quintò, potes seruire infectis peste, etsi putres te moriturum, Sextò, potes iniicere ignem in pulverem tormentarium ad evertendam turrim hostilem, etsi certum sit momento te dissipandam, neque enim tu te interficis propriè, sed ignis impetus, vel ruina turris, quibus te ob iustissimam causam exponis, non secus ac is, qui se obicit telo, ut corpus Principis salvet. Et hac omnia docet Becanus *de iust. & iure. in 2. 2. D. Thom. quest. 11. de Homicidio, concl. 2.* & ante illum Lessius *lib. 2. c. 9. dub. 6. n. 26.* & Malderus *in 2. 2. tr. 3. cap. 1. dub. 19.* & Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 11. c. 19. n. 156.*

2. Sed aliqui non admittunt multos ex supradictis casibus, & ideò Philippus Faber *de rebus in 4. sentent. dist. 15. q. 3. disput. 5. 2. cap. 1. num. 46.* ita asserit. Idem dicendum ad dubium de eo, qui damnatus est ad mortem, & commode absque vlla vi, & detrimento alterius potest fugere, si enim non fugit, directe se occidit, quia auxiliatur quodammodo ministris iustitiae in sua interfectione, qui autem praebet auxilium alteri ad occidendum aliquem directe, praesumitur occidere: qui autem iuste damnatus est ad mortem, non potest licite auxiliari carnifici ad suam mortem, sed solum tolerare patienter. Dicitur enim supra secundum omnes, quòd nemo potest se directe occidere, etiam pro vitando peccato mortali, & proinde multò minus potest quis directe auxiliari ministris suae mortis, ut iusta sententia habeat locum. Quòd verò adducunt Soto Azorius & alij, licere Martyri non fugere ex carcere pro bono fidei & religionis, nihil obest. Primò, quia est generalis regula quòd nemo debet dare alteri occasionem martyrii, & proinde Dominus in Evangelio *Matth. 5. dicebat, si vos persecuti fuerint in una civitate fugite in aliam.* ideò si potest commode & sine scandalo fugere, tenetur. Secundò, quia si Martyr non fugit, non intèdit directe non fugere ut mortem subeat, sed ut confessio-

K 4 21612

pitat, mallens subito casu conteri, quàm comprehensa ludibrio esse rabidis molossis. Haud secus infelix Virgo, vbi effugium nullum reliquum videt, de Ponte Coruo, vbi forte aderat, in adiacentem fluvium sese praecipiti saltu demittit, pudicitiam suam Deo servandam committens. At dum propositi tenax ab illis adinuari recusat, & exterrita enatare nescit, nec curat, absorpta mox à flumine suffocatur: quae paulò post inuenta in proxima ripa, sine funebri officio sepelitur: haud digna, meo quidem iudicio, quae sic sepeliretur. Sed certum est, quòd sicut nihil prodest impiis celebris sepultura; ita nihil obest iustis vilis ac nulla. De ista Ioannes Nouentanus Patavinus cecinit hoc Epitaphium.

Euganeas inter praefans virtute puellas

Hoc iaceo indignè condita Virgo loco.

Nam cum me pereret lascivum miles ad usum,

Munera posse mori magna suere mihi.

Disce ago, si quanti Virgo servare pudorem.

Pro quo nil vixit perdere corpus aquis.

Supposita hac celebri historia quaesitum mihi fuit à quibusdam amicis, an dicta Virgo à peccato homicidij possit excusari, & an rectè fuerit Ecclesiastica sepultura priuata. Et pro resolutione dubij supponendum est ex D. Thoma in 2. 2. *quest. 64. art. 5.* non licere seipsum occidere, etiam ad vitandam fornicationem. Unde Beata Lucia ad impium Tyrannum affirmantem se eam ad lupanar ducturam, ut inibi à iuvenibus stupraretur. Non inquinatur, inquit, corpus nisi de consensu mentis: violentia tua mihi duplicabitur ad coronam. Hinc D. Augustin. *lib. 1. de Civitate Dei. c. 18.* cor homo qui mali nihil fecit, sibi malè faciat? Et ratio est, quia pudicitia virtus est animi comitem habens fortitudinem, unde cum virtus sit animi, consistit in animi consensu: quare si in impudicitia non consentitur, non amittitur pudicitia: & cum comitem habeat fortitudinem, debet potius quis ex fortitudine qualibet mala tolerare, quam seipsum interimere ad vitanda mala.

2. Sed licet haec doctrina vera sit, ego tamen in casu nostro puto excusandam esse supradictam mulierem: nam supponendum est hoc fecisse ex ignorantia inuincibilis, nam ut aduertit Trullench in *Decalogo, tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 1. num. 4.* Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 6. n. 33.* Petrus Nauar. *lib. 2. cap. 3. num. 13. & 14.* Ioan. Vvigers *de iustit. tract. 2. cap. 2. dub. 14. n. 92.* & alij, se occidere ob pudicitiae custodiam non est ita evidens esse malum, quin inculpatè possit ignorari, & existimari licitum; quòd docuerunt Stoici, & insinuare videtur D. Hieronimus in c. 1. *Iona ve. sus finem*: his verbis. Unde in persecutionibus non licet propria perire manu, absque eo quòd vbi castitas periclitaretur: hinc mulierem agrettem, ut erat dicta Isabella tali ignorantia laborasse maxima probabilitate dicendum est, & ideò saluo meliori iudicio Ecclesiastica sepultura priuanda non erat: nam, ut ego probavi in 4. *part. tr. 4. resol. 23.* & obseruat Fagundez in *Decalogo, tom. 1. lib. 5. c. 11. n. 3.* in hac materia in dubio inclinandum est in fauorem; sed puto minori apparatu, vno scilicet Sacerdote vel altero quòd sepelienda fuisset ad terrorem aliorum, & nati exemplo hoc facinus perpetrarent; & ut cognoscerent talem mulierem non priuati sepultura Ecclesiastica ex praesumpta ignorantia, qua laborasse satis probabiliter existimari poterat: nam in hoc casu locus est coniecturis, ut patet ex Iulio Laurio in *var. elucubr. tit. 2. c. 12. n. 28.* Et licet occidentes seipsum non sint in Ecclesia sepeliendi, ex c. quibus 13. *quest. 2. cap. placuit 23. qu. 5. c. ex part. 2. de sepulchris*, hoc tamen prouenit, quia Canones supponunt tales decedere in peccato mortali ob desperationem, vel iracundiam. Sed in casu nostro satis probabiliter existimari potest dictam puellam Isabellam seipsam occidendam non decessisse in peccato ex inculpata ignorantia, quia erat puella rustica. Ergo, &c.

Sup. multis ex sequentibus casibus in Ref. seq. per totos §§. illius.

Sup. hoc supra in tr. 4. ref. 67. §. vii.

Sup. hoc supra sine Ref. seq. &c.

Infra in Resolutionibus quae hic sunt in om. 6. tr. 1. Ref. 16. 17. &c.

Sup. hoc quarto in Ref. seq. §. quinto.

Sup. hoc quinto ibidem §. quarto.

Et pro sexto ibidem §. Secundo. & seqq.

nem Christi publicè faciat, & proinde facit quod debet, quòd si alius iniuste agat, dāno sibi mortem, hoc non debet Martyri imputari, qui ei nullam licitam occasionem dat talis mortis. Qui autem non fugit è carcere, vt iusta sententia mortis contra se ipsum habeat locum, directe vult mortem suam, quod est illicitum. Similiter quod ait Soto *eodem loco*, scelerosum suorum criminum conscium scientem pratorum venire ad capiendum se, licitè posse illum expectare, atque in aperto carcere sine vllis vinculis mortem expectare, quam meretur, falsum videtur; etenim si potest commodè fugere, & vitare mortem, omnes iudicabunt stultitiam & vitium esse expectare pratorum & mortem. Nam licet sit scelerosus, non debet pro pœna suorum criminum velle pœnam mortis publicam, sed solum penitentiam coram Deo agere, & vitam corporalem propriam directe conservare. Denique hæc regula generalis semper est seruanda, ne quis voluntariè directe velit mortem, quia hoc est homicidium voluntarium. Huc vsque Faber *loco citato*.

Sed circa presentem questionem ne deseras videre Baldellum in *Theol. Mor. lib. 5. disp. 44. à n. 3. vsque ad n. 7. Salas de Legibus disp. 15. sect. 7. à n. 85. & Valquez in p. 2. disp. 17. c. 3. & 4.*

RESOL. LII.

An licitum sit indipelle, & mediate effugere, vel omittere aliquid, ex quo mors sit euentura?
Et pro praxi huius difficultatis decem casus assignantur in corpore huius Resolutionis; sed iam fere omnes magis late in suis speculibus Resolutionibus ad hunc tractatum sunt redacti. Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. Ref. 46.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 6. ex doctrina Ref. 40. §. 1. prope finem, veri. Sed si mors, & ne præmittat hic supra videre Ref. 50. & 51.

§. 1. **A**ffirmatiue respondeo, ex quo multos casus deducit Gaspar Hurtadus *de iust. disp. 11. diff. 1.* ait enim, Licitum esse alicui ex altissimo loco desilire, quantumvis mortis sit certissimè euentura, vt horrendum incendium effugiat, quia tunc non se interficit directe, quia id non vult expressè, sed tantum fugere illud incendium, nec se interficit immediate, sed mediate, quia interficitur à terra, vel ab aqua in quam incidit, vel ab aère per quem desiliit, sed tantum se exponit manifesto periculo mortis certò euenturæ, iusta causa ad id existente, nempe vt effugiat crudelissimam mortem.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 7. Ref. 49. & 50. & in §. 1. & vers. not. seq.

2. Secundò licitum est militibus, qui vident se in potestatem hostium venturos, se in mare iniicere, vt hostium crudelitatem effugiant, & etiam secundum non paucos Doctores licitum est eis communi consensu ignem iniicere in puluerem tormentarium, quamuis certò sciant se statim dissipandos, quia tunc non se directe interficiunt, immediate, seu à se ipsis, sed mediate, quia immediate interficiuntur vel ab vndis, vel ab impetu ignis.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 1. prope finem vers. Sexto.

3. Tertiò licitum est in bello iusto turrim, & mœnia hostium suffodere, quamuis oppressio ipsorum sit certò euentura, quando id est vile bono communi exercitus iusti, quia tunc nec directe nec immediate se interficiunt, sed tantum ob iustam causam exponuntur mortì certò euenturæ.

Sup. hoc in §. not. præterita. vers. Quinto.

4. Quartò licitum est seruire peste infectis, quamuis certum sit seruientem ob id moriturum, quia tunc nec directe nec immediate se interficit, sed tantum exponitur periculo iusta causa ad id existente.

Sup. hoc ibi deus, vers. Quarto, & pro tabula contenta in hoc textu

5. Quintò ob rationem repetitam, licitum est alicui se obiuicere relo ad seruandam vitam Principis, aut alterius, & in naufragio tabulam ab ipso occupatam concedere alteri, etiam si concedens sit certò ab vndis deprimendus.

6. Sed quamuis illicitum sit alicui se ipsum propria auctoritate occidere directe, aut immediate, adhuc vt ad gloriam transeat, & vt effugiat peccatum quod committet. Licitum tamen est vt immediate quamuis non directe, propriam vitam aliquantum abbreviare, afflictionibus ad huc positiuis vt flagellis, vt corpus in seruitutem redigat, vel vt puniat sua peccata, vel ob aliud opus virtutis, quia leuis abbreviatio vite non interuenit, ob opus virtutis facta, videtur rationi conformis.

7. Deinde ex dictis deducitur, licitum esse nonnulla ommittere quamuis ex eorum omissione mors sit euentura; quia primò licitum est non assumere tabulam in naufragio vt alter assumat, & saluetur, quia tunc ex ista causa omittit conservare vitam. Secundò etiam est licitum abstinentiis aliis honestis aliquantum abbreviare vitam, quia id omittitur ex rationabili causa.

8. Tertiò licitum est ommittere redemptionem propriæ vite, si immenò pretio redimenda est, & etiam ommittere exquisitissimos cibos, & exquisitissima medicamenta, quamuis sine illis non sit vita conservanda, & non omittitur transitum ad locum, in quo se est saluaturus, extra quem vita citò abbreviabitur, si transitus est difficilis, quia vita non est ex obligatione conservanda cum magno incommodo, quantum est quodcumque ex tribus dictis.

9. Quartò licitum est non occidere iniustorem, quamuis sit necessarium ad defensionem propriæ vite, si prudenter credat se mori in statu gratiæ, quia tunc est causa iusta omittitur defensio propriæ vite, ne scilicet proximus occidatur, præsertim in malo statu. Quintò licitum est reo non fugere ex carcere, quamuis sciat se morte plectendum, & etiam condemnatum vt fatetur, pœreat, posse licite à cibo clam oblato abstinere, quia tunc ex rationabili causa omittuntur fuga, & uandicatio. Et hæc omnia docet Hurtadus *loco citato*, cui in pluribus adde Magistrum Serra in 2. 2. D. Thoma 2. 64. art. 1. Fagundes in *Decal. 1. lib. 5. c. 12.* & ne deseras videre Dicastillum *de iust. & iure lib. 2. tr. 1. disp. 20. dub. 5. n. 530. cum sequen.*

RESOL. LIII.

An liceat vigiliis, & penitentis, & c. vitam ipsam abbreviare? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 33.

§. 1. **H**anc questionem tractant omnes Doctores citati, sed mihi visum est hic apponere verba Jacobi Granado in 2. 2. D. Th. contr. 3. tr. 8. disp. 2. sect. 3. n. 12. vbi sic ait. Huius loci est indagare, an & quantum contra charitatem sit vitam ipsam abbreviare laboribus, vigiliis, penitentis aut etià aliis exercitiis. Qua in re nihil certius affirmari potest, quam id arbitrio prudentis definiendum esse, cum enim homo ex vna parte non sit dominus suæ vite, peccare grauius sit ac testis, nimis eam abbreviando, cum id permittit ac partem vite sibi auferre; ex altera verò cum sit veluti administrator, potest eam exercere, & veluti atterere, præsertim cum conditus sit ad promerendam gloriam, qui finis multa exigit, non ita accommodata ad vitam protrahendam. Res sane non est scrupulose accipienda, præsertim ab iis, qui ob diuinum obsequium, & ad satisfaciendum Deo pro peccatis valde corpus assurgunt, rarè enim, aut potius nunquam damnandus esset, tantum culpæ mortalis reus, qui propterea vitam valde abbreviaret. Et quidè Victoria ait, licet Medicus dicat fore vt vita alicuius protrahatur ad decem annos, si vnum bibat, posse nihilominus à vino abstinere; & alij dicunt non esse illicitum penitentis affligi, licet prodicantur vitæ duodecim annos amissurus sis. Et idem Victoria ait, licet ægrotus, de cuius salute desperatur, possit aliquot dies pharmaco pretioso protrahere vitam, non